

Kako živeti s poplavami?

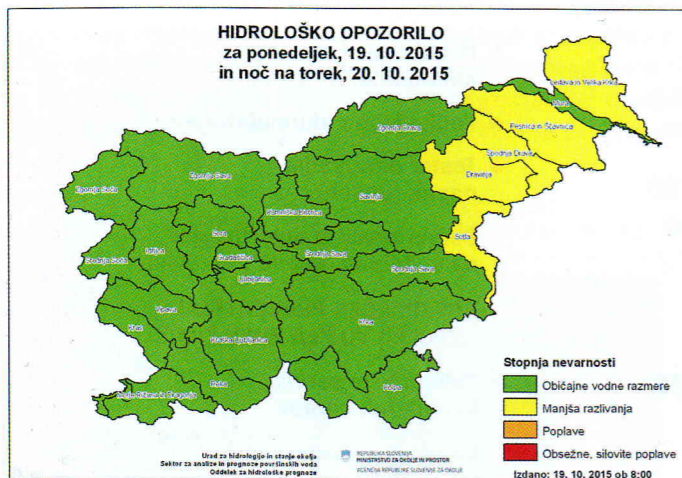
V kulturnem domu v Železnikih je osmega oktobra 2015 potekal šesti iz serije devetnajstih ozaveščevalnih dogodkov 'Kako živeti s poplavami?' pod okriljem Ministrstva za okolje in prostor in Inštituta za vode Republike Slovenije v sodelovanju z Agencijo Republike Slovenije za okolje in Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje.

Srečanja potekajo na območjih pomembnega vpliva poplav, med katere sodita tudi občini Železniki in Škofja Loka. Namen dogodka je informiranje ljudi o delovanju državnih institucij v smeri zmanjševanja poplavne ogroženosti, poplavnih evidenc, informacijskih sistemov, napovedovanja hidroloških razmer in samozaščitnega ravnanja v primeru poplav.

V Sloveniji je kar 61 poplavnih območij, na katerih živi okoli 130.000 ljudi, se nahaja 23.000 stavb, 1500 enot kulturne dediščine, 17.000 poslovnih subjektov in 85.000 delovnih mest. Poplave beležijo že od leta 1881, po letu 1990 pa tudi zelo detajlno: 1.–2. 11. 1990 (poplavljalje Davščica, Selška Sora, Poljanska Sora, Sora), 8.–9. 9. 1995 (poplavljalje Selška Sora), 5.–8. 10. 1998 (poplavljalje Selška Sora, pritoki), 18.–20. 10. 1998 (poplavljalje Selška Sora, pritoki), 4.–5. 11. 1998 (poplavljalje Davščica, Zadnja Sora, Selška Sora, pritoki), 18.–19. 9. 2007 (poplavljalje Bača, Selška Sora, Cerknjščica), 18.–20. 9. 2010 (poplavljalje Poljanska Sora, Sora, Selška Sora).

Napovedi hidroloških razmer in spremljanje stanja

Pomembno je, da ljudje ob močnejših padavinah spremljajo stanje, saj so naravni pojavi nepredvidljivi, stanje pa se iz minute v minuto spreminja. V ta namen v Sloveniji deluje 132 samodejnih hidroloških postaj, ki spremljajo pretoke voda. Na področju občine Železniki in Škofja Loka so

Hidrološko opozorilo za 19. in 20. oktober 2015

nameščene štiri postaje, in sicer: na področju Selške Sore v Železnikih in Veštru, Poljanske Sore v Zmincu in Sore na Suhi. V izgradnji je samodejna hidrološka postaja v Žireh. Podatki postaj na spletni strani ARSO (<http://www.arso.gov.si/vode/podatki/amp/>) se obnovljajo vsakih deset minut. Na tej spletni povezavi je tudi arhiv preteklih meritev. Če so napovedane obilne padavine, začnejo z izrednim 24-urnim spremljanjem stanja. Opozorila v izrednih razmerah so tekstovna in slikovna. Zavedajo se, da pri napovedovanju obstajajo tveganja v delovanju sistema ter najrazličnejša odstopanja v rezultatih, kar vse morajo hidrološki prognostiki upoštevati pri napovedi. Najtežje je napovedovati v času težko napovedljivih močnih krajevnih naliivov, ki so značilni tudi za naše območje. Največjo težavo

tako predstavlja napovedovanje hudourniških poplav. Tveganje obstaja tudi v razumevanju obvestil, v medijih lahko objavijo neažurirano opozorilo brez tekstualnega dela. Zato opozarjajo, da spremljajte podatke na spletni strani ARSO in si pozorno preberite tako slikovni kot tekstualni del. Oglejte si slike in berite napovedi na www.meteo.si.

Prav tako lahko na spletnem naslovu <https://www.surveymonkey.com> rešite kratek vprašalnik, ki bo Inštitutu za vode Republike Slovenije omogočil, da se še bolj seznanijo s stanjem na terenu. Na spletni strani <http://evode.arso.gov.si> pa so na voljo atlas voda, trenutni podatki o stanju celinskih voda in morja, podatki LIDAR, področni predpisi in podobno. Poudarjajo, da informacijska vrednost portala ves čas raste.

Kako ukrepati ob poplavah

Na Upravi Republike Slovenije za zaščito in reševanje se ukvarjajo s preventivo v primeru naravnih nesreč, pripravljenostjo nanje in ukrepanjem ob dogodkih. Na področju poplav ločimo gradbene in negradbene preventivne ukrepe. Slednji zajemajo pripravljenost ljudi in ozaveščenost. Ker živimo v informacijski dobi, se zdi smiselno predstaviti čim več spletnih povezav in aplikacij, ki občanom omogočajo vpogled v trenutno dogajanje in s katerimi lahko pridobijo potrebne informacije. Praktične napotke, kako ravnati pred poplavo, po napovedi poplave, med in po poplavi, kako zagotoviti varno hrano in vodo, kako postaviti protipoplavne zaščite ipd., si tako lahko ogledate na spletni povezavi <http://www.sos112.si/slo/clanek.php?catid=1&id=7334>.

Prav tako boste številne koristne informacije našli na spletni povezavi <http://www.poplavljen.si/>. Aplikacija smok.sos112.si (sistem monitoringa, opozarjanja in kontrole), na kateri se podatki osvežujejo vsakih trideset minut, vas seznanijo z informacijami o monitoringu voda, padavinah, požarni ogroženosti in zemeljskih plazovih. Na voljo so tudi povsem praktični podatki, pridobljeni na terenu, ki lahko še bolj pripomorejo k ustreznemu samozaščitnemu ravnanju. Z aplikacijo wap.sos112.si so poskrbeli tudi za gluhe in naglušne, ki ne morejo poklicati pomoči na običajen način, tako da z uporabo aplikacije pokličejo potrebno pomoč. Aplikacija za pametni telefon (**112 – napotki**)

vsebuje navodila, kako se pripraviti na naravne in druge nesreče in kako ob njih ravnati. Z aplikacijo Ste storili vse za varen dom (<http://www.sos112.si/slo/hisa.swf>) se lahko sprehodite po vseh prostorih v hiši, hkrati pa vas opozarja na kritične točke, na katere je treba biti pozoren, da ne pride do nesreče, in vas usmerja na možne rešitve.

Za vse, ki nimate možnosti vpogleda v spletne povezave in aplikacije, naj na kratko povzamem najnujnejše ukrepe, ki jih je treba upoštevati pred, ob, med in po poplavi.

Za vse prebivalce poplavno ogroženih območij je priporočljivo, da se čim bolj zavarujete pred možnimi poplavami, še preden do teh pride. Te dejavnosti vključujejo seznanjanje družinskih članov z ukrepi ob poplavi ter načrtovanje umika na višje ležeče mesto. Pomembno je, da poskrbite za nemoteno odtekanje meteoritnih voda v okolici hiše. V prostorih, ki jih lahko poplavi, dvignite pohištvo in drugo opremo ter električne vtičnice in napeljavo od tal. Tla in stene prostorov naj bodo iz materialov, ki jih voda manj poškoduje, se lahko očistijo in se hitro posušijo. Na odtoke in cevi namestite nepovratne ventile. Lahko vnetljive tekočine in strupene snovi (strupe za škodljivce, pesticide, močna čistila ipd.) hranite v zaprti prvotni embalaži skladno z navodili proizvajalca (iz odprte embalaže se lahko vsebina razlije in onesnaži vodo, pride lahko tudi do nepričakovanih kemijskih reakcij). Ustrezno zavarujte in pritrdite cisterne za kurilno olje, saj je ob razlitju škoda še večja. Pripravite tudi zadostno zalogo pitne vode (v plastenkah) ali si pripravite sredstva za razkuževanje vode, saj lahko po poplavi pride do motene preskrbe z vodo. Ne pozabite niti na zalogo konzervirane hrane, najnih

zdravil, opremo za prvo pomoč, nepremočljivo obleko (gumijaste škornje, vodoodporna obleko, gumijaste rokavice), vodoodporna torbo ali škatlo za dokumente in dragocenosti ter drugo, kar menite, da bi potrebovali. Pripravite tudi baterijski radijski sprejemnik in baterijsko svetilko z rezervnimi baterijskimi vložki, saj boste ob pomanjkanju električne energije tako ostali povezani s svetom.

Napoved poplave

Ob napovedi poplave opazujte naraščanje vode v vaši okolici ter sledite navodilom pristojnih štabov Civilne zaščite in reševalnih služb. Če lahko, iz kleti in nižjih prostorov umaknite premočno premoženje, v okolici hiše pa zavarujte predmete, ki jih voda lahko odpavi. Če imate čas, namažite strojno opremo, ki je ne morete umakniti pred vodo. Živično umaknite v višje ležeče predele in ji pripravite začasno bivašišče. S protipoplavnimi vrečami preprečite vodo v stavbo (na nivoju, ki je lahko poplavljen, zavarujte vratne in okenske odprtine, svetlobne jaške, talne sifone ipd.). Če je vaš dom na območju, kjer lahko voda poplavi celotno zgradbo, pravočasno evakuirajte vse dobrine na varno območje k sosedu ali sorodniku. Če za to nimate časa, vzemite s seboj najnujnejše stvari (denar, dokumente, nekaj obleke, nujna zdravila) in se umaknite. Zaprite ventil vodovodnega omrežja in glavni ventil plinovodne napeljave ter izklopite glavno električno stikalo. Vozilo umaknite iz podzemnih garaž in z brežin. Parkirajte ga na mesto, dvignjeno nad območje, ki ga lahko poplavi voda. Ob napovedi močnega deževja in možnosti poplav preložite športne aktivnosti, ki so povezane z vodo in obvodnim prostorom (čolnarjenje, rafting, ribolov ipd.) in ne taborite

ob potokih, rekah in jezerih, saj lahko voda hitro naraste, majhen potok pa lahko postane hudournik.

Med poplavo

Med poplavo je treba ravnati še posebej odgovorno in premišljeno. Če ste ostali v stavbi na poplavljenem območju, se umaknite v višje nadstropje stavbe. Ob sebi imejte predmet, ki dobro plava in se ga lahko oprimate (avtomobilska zračnica, plastična posoda s čepom, večji kos stiropora ali lesa). Pokličite na pomoč (klic v sili 112). Ponoči svoj položaj reševalcem nakažite s primernimi svetilki. Če ste ostali na poplavljenem območju, se poskušajte umakniti na višje ležeče območje, ki ga voda še ni dosegla. Ne poskušajte prečkati vodnega toka, tudi če vam voda sega le do kolen. Vodni tok vas lahko spodnese. Ker je voda motna in onesnažena, ne vidite tal in morebitnih lukenj (npr. dvignjen pokrov kanalizacijskega jaška). Upoštevajte zapore cest in podvozov. Z vozilom ne poskušajte prečkati poplavljenih cest, ker lahko ostanete ujeti v vodni pasti (vodni tok lahko odnese vozilo, vozišče je lahko poškodovano, voda pa zalije vozilo). Ne približujte se rečnim brežinam, ker so lahko zaradi erozije spodjedene in niso trdne. Opazujte naraščanje vode v vaši okolici, spremljajte informacije, ki jih po medijih posredujejo pristojne službe in organi.

Po poplavi

Tudi ko se voda umakne in lahko ocenimo, kakšno škodo nam je povzročila, moramo ravnati previdno. Voda, ki je poplavlila območja in prostore, je onesnažena (v njej so lahko kanalizacijska voda, odpadki, trupla živali, nevarne snovi, ki različno reagirajo v vodi ali ob stiku z drugimi nevarnimi snovmi, večji predmeti, blato ipd.), zato se ob odpravljanju posledic nesreč ustrezno oblecite

oziroma zaščitite in se po delu temeljito umijte. Preglejte poškodbe stavbe, opreme in predmetov ter jih fotografirajte za prijavo škodnega primera. Če je prišlo do izpada elektrike, za razsvetljavo uporabite baterijsko svetilko ali svetilne palice. Ne uporabljajte vžgalic, sveč in odprtega ognja, saj lahko pride do eksplozije ali požara zaradi uhajanja plina in hlapenja razlitih vnetljivih tekočin. Pristojne službe obvestite o razlitju vnetljivih tekočin (npr. kurilnega olja, bencina), prav tako jih obvestite o pretirganju telefonske, električne, vodovodne ali plinske napeljave oziroma o poškodbah na njih. Očistite vse predmete, ki so bili v stiku z vodo. Če jih ni mogoče očistiti, jih zavržite. Zelo pomembno je tudi, da ne uživate hrane, ki je bila v stiku s poplavno vodo, ravno tako za uživanje niso primerni pridelki s poplavljenih vrtov in njiv. Ob poškodbah vodovodnega omrežja ne pijte vode, dokler ni sporočeno, da je neoporečno, predvsem pa ne pijte vode iz vodnjakov. Vodo pred uporabo prekuhajte ali razkužite oziroma uporabite vodo iz plastenk. Ob morebitnih poškodbah kože je treba preveriti, kdaj so bili poškodovanci nazadnje cepljeni proti tetanusu in če je treba obnoviti zaščito. Pred ponovnim priklopom električne naprave dobro presušite električno napeljavo. Naprave, ki so bile poplavljene, naj pregleda strokovnjak. Prostore dobro posušite in vsak dan zračite. Z upoštevanjem vseh navodil in ukrepov lahko do določene mere omilimo posledice poplav.

Kljub razsežnosti septembrskih poplav pred osmimi leti je srečanje privabilo skromno število udeležencev, katerih želja je bila predvsem, da se načrti za začetno dejansko izvajati ter da bi načrtovalci vodnih ureditev bolj upoštevali mnenja in izkušnje živečih ob vodotokih.

Nina Drol